

Népszámlálás Gyantán

Ez a fénykép Gyantán készült 1941-ben. Édesapám, Kohn Jenő a harmadik a kép közepén -- akinek sapka van a fején. Egy váratlan számlálás okán összegyűjtöttek minket a csendőrség udvarán: emlékszem, hogy szólítottak minket -- a csendőr a zsidók nyilvántartását kiáltotta ki, és jelentkezned kellett a családdal együtt. Azt kérdeztük magunktól, vajon hazaengednek-e még.

1940-ben minket is evakuáltak Bélről. Jött a csendőr, és azt mondta, hogy az állam vezetőjének, Antonescu marsallnak a rendelkezése értelmében húsz-harminc kilós csomagot vihetünk magunkkal. Összegyűjtöttek, és kényszerlakhelyre vittek -- minket szekérral vittek. Tőlünk is elvették, amink volt. Minket Belényesre vittek, mert mi, béliek Biharhoz tartoztunk. A holokauszt alatt, 1940 és 1944 között Belényesen [Beius], Tenkén [Tinca] és Gyantán [Ginta] volt kényszerlakhelyünk. Mindenkit székhelyekre vittek.

Először Belényesen volt a kényszerlakhelyünk, oda vittek minden zsidót Bihar megyéből. Hogyan jártak el? Minket például feltettek egy szekérra, és úgy mentünk Belényesre. Az út meglehetősen bonyolult volt: először el kellett menni Újszentannára [Sântana], onnan Ilyére [Ciomeghiu], ez Erdély 1940-es átadásakor (a bécsi döntéssel) határtelepülés lett -- ez is az oka annak, hogy nem [Nagy]Váradra evakuáltak, amelyet átadtak, hanem Belényesre. Mi körülbelül száz kilométert tettünk meg szekéren, de sárban, mert az utak nem voltak leaszfaltozva. Emlékszem, hogy édesanyám félt, amikor szállt le a szekérről. Emlékszem, a kereket egy láncsal kötötték meg, hogy fékezzen, ne forogjon.

A szekér a zsinagóga udvarába hajtott. A rendelkezést az egész országra kiadták, úgyhogy minden zsidót összegyűjtöttek. Miután odaértek a zsinagóga udvarába, mindenkinek magától kellett boldogulnia. És akkor a szüleim járták az utcákat, a negyedeket, hogy találjanak szállást -- lakbérért természetesen, nem ingyen. Először egy zsidó családnál laktunk, de egy idő után más lakást találtunk. De ott, Belényesen volt egy prefektus, aki azt mondta, hogy megdrágul a piac, ha minden zsidót odagyűjtenek, és a hatóságok azt mondták, hogy keresnek nekünk más helyet. A

zsidók külön rendszer szerint éltek, kényszerlakhelyen, nem tudták csak úgy elmenni, minden a kormány, illetve a kormány képviselőjének, a prefektusnak a rendelkezése szerint zajlott. Hogy jutottak el a rendelkezések a zsidókhoz? Volt a nyilvántartás, amelyet az adott hitközség vezetett, amely alá volt rendelve a hatóságoknak, és az állami hatóságnál volt egy képviselő, aki a zsidókkal foglalkozott. A minisztertanácsban, amelynek az elnöke Antonescu volt, ki volt nevezve egy [Radu] Leca nevezetű, aki a zsidó problémával foglalkozott Bukarestben.

Úgyhogy Belényesről átvittek Tenkére, ahol megismétlődött az egész: albérletet kellett keresnünk, újra azt mondták, hogy megdrágítottuk a piacot. Csak reggel tíz óra után volt szabad piacra mennünk -- az asszonyok félretették az ennivalót tízig, amikor jöttek a zsidók, és akkor megdrágultak a dolgok. Ezután Gyantára költöztettek, ahol a háború végéig laktunk, 1944-ig. Gyantán Schillinger nagyapa is hozzánk költözött.

Édesapám jobb anyagi helyzetben volt, ezért nagyapa 1941-ben hozzánk költözött, amikor már Gyantára költöztettek át. Mivel már idős volt, el kellett tartani, és édesanyám testvéreinek nem volt meg az anyagi lehetőségük, hogy gondozzák. Nagyapát annyira megviselte, hogy elvették a földjét, és nem volt semmilyen megélhetése, és a lányának kellett őt eltartania, hogy megbolondult. Eljárt otthonról, és mindenféle veszélyes dolgokat mondott az utcán a vezetőségről. Gyantán halt meg, 1942-ben.